

Etyka przewodników turystycznych i pilotów wycieczek

pod redakcją
Zygmunta Kruczka

PROKSENIA
Kraków 2010

Publikacja dofinansowana przez Polską Organizację Turystyczną

- Autorzy artykułów:** Stanisław J. Adamczyk, Anna Bogucka, Krzysztof Borkowski, Piotr Dąbrowski, Agnieszka Gaj, Hanna Janicka, Jarosław A. Janowski, Edward Jarosz, Małgorzata Karwat, Tomasz Koralewski, Andrzej Kremer, Zygmunt Kruczek, Jarosław Kucharski, Elżbieta Kusina, Patrycja Litwicka, Maciej Ostrowski, Andrzej Stasiak, Piotr Szymanowski, Robert Wiluś, Piotr Zubrzycki
- Redakcja:** Zygmunt Kruczek
- Recenzenci:** prof. zw. dr hab. Krzysztof Mazurski
dr Armin Mikos von Rohrscheidt
- Korekta tekstu:** Marek Chadziński
- Zdjęcia na okładce:** Zygmunt Kruczek

„Publikacja przygotowana przez zespół autorów będących jednocześnie doświadczonymi praktykami i teoretykami pilotażu i przewodnictwa turystycznego, a także w znacznej części jego dydaktykami, wydaje się wypełniać widoczną lukę, która do niedawna istniała w polskiej literaturze fachowej na temat turystyki. Szczególnie potrzebne w tym kontekście są teksty poświęcone etyce obsługi turystów, zagadnieniu traktowanemu dotychczas po macoszemu, dla którego jak dotąd nie istniał spójny zbiór opracowań, co zmuszało wykładowców na szkoleniach i na kierunkach turystycznych naszych uczelni do poszukiwania i zestawiania tej literatury na własną rękę. Bardzo cenne są także uwagi, zapisy dyskusji i propozycje odnoszące się do aktualnego i postulowanego trybu kształcenia kandydatów na pilotów i przewodników oraz do jego pożądanych treści.

Pozostaje tylko mieć nadzieję, że publikacja trafi także na biurka tych, którzy w naszym kraju podejmują ostateczne decyzje i ustalają obowiązujące treści i procedury. Z pewnością jej lektura miałaby wówczas pozytywny wpływ na znaczącą poprawę w tej dziedzinie, w której od lat zmienia się i poprawia zgoła nie to, co tej poprawy i zmiany wymaga”.

Z recenzji dr. Armina Mikosa von Rohrscheidt

Spis treści

Wprowadzenie	5
CZĘŚĆ I. ETYKA PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH I PILOTÓW WYCIECZEK.....	7
1. Kodeks Etyki w turystyce ogłoszony przez Światową Organizację Turystyki <i>Maciej Ostrowski</i>	9
2. Prawnomiędzynarodowe znaczenie Globalnego Kodeksu Etyki w turystyce <i>Andrzej Kremer</i>	19
3. Jakiego przewodnictwa potrzebują polskie góry? Od ochrony ludzi przed górami do ochrony gór przed człowiekiem <i>Piotr Dąbrowski</i>	27
4. Etyka pilota wycieczek <i>Krzysztof Borkowski, Jarosław Kucharski</i>	35
5. Doskonalenie kadr oraz etyka zawodowa, czyli co robić po kursie pilotów wycieczek? <i>Hanna Janicka</i>	51
6. Uwagi o współpracy pilota wycieczek z biurem turystycznym <i>Małgorzata Karwat</i>	57
7. Ewolucja motywów uczestnictwa w kursach na pilotów wycieczek <i>Zygmunt Kruczek</i>	65
CZĘŚĆ II. KSZTAŁCENIE, EGZAMINOWANIE I DOSKONALENIE PRZEWODNIKÓW I PILOTÓW WYCIECZEK	79
8. Analiza form i programów kształcenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek <i>Andrzej Stasiak, Robert Wiluś</i>	81
9. Kształcenie, egzaminowanie i doskonalenie pilotów i przewodników w nowym rozporządzeniu – wprowadzenie do dyskusji <i>Piotr Szymanowski</i>	103
10. Ścieżki rozwoju zawodowego przewodników turystycznych w województwie podlaskim <i>Anna Bogucka</i>	117
CZĘŚĆ III. WALORY I PRODUKTY TURYSTYCZNE ŁODZI, ZIEMI ŁÓDZKIEJ I ŚWIĘTOKRZYSKIEJ	123
11. Prezentacja produktów Łodzi i regionu łódzkiego <i>Tomasz Koralewski</i>	125
12. Od drzwi warsztatu po okno na świat <i>Jarosław A. Janowski</i>	145
13. Trasy turystyczne w województwie świętokrzyskim nawiązujące do dziedzictwa Wiślan i przewodnik Tropami Wiślan po Ziemi Świętokrzyskiej <i>Stanisław J. Adameczyk</i>	163

CZEŚĆ IV. FORUM EKSPERTÓW TURYSTYKI KULTUROWEJ	169
14. Forum Ekspertów Turystyki Kulturowej	171
CZEŚĆ V. RELACJE Z PRACY PILOTÓW, REZYDENTÓW I ANIMATORÓW	185
15. Uwagi o pracy rezydenta i animatora na Krecie <i>Patrycja Litwicka</i>	187
16. Praca w Turcji w charakterze przewodnika polskich grup na wycieczkach lokalnych turystycznych <i>Agnieszka Gaj</i>	195
DYSKUSJA.....	205
Głos w dyskusji <i>Piotr Zubrzycki</i>	207
Uwagi odnośnie do programów szkolenia pilotów i przewodników <i>Edward Jarosz</i>	209
Zawodowe przewodnictwo turystyczne <i>Elżbieta Kusina</i>	216
WNIOSKI Z V FORUM PILOTAŻU I PRZEWODNICTWA W ŁODZI.....	221
Etyka i zasady pilotów wycieczek <i>Edward Jarosz – opracowanie z dostosowaniem do uwag IATM</i>	223
Kodeks Etyczny Przewodnika PTTK	226
Program szkolenia dla kandydatów na pilotów wycieczek <i>Propozycja Polskiej Federacji Pilotażu i Przewodnictwa</i>	227
ANEKS.....	231
Globalny Turystyczny Kodeks Etyczny	233
IATM Ethics and principles	237
Polska Federacja Pilotażu i Przewodnictwa	239